www.turkishstudies.net/education

Turkish Studies - Educational Sciences

eISSN: 2667-5609

INTERNATIONAL BALKAN UNIVERSITY
Sponsored by IBU

Research Article / Araştırma Makalesi

Uzaktan Eğitim Sonrası Yapılan Yüz Yüze Eğitim ile İlgili Ortaokul Öğretmenlerinin Görüşleri*

Middle School Teachers' Views on Face-to-Face Education Following Distance Education

Hasan Bakırcı** - Gizem Ercan*** - Ekrem Cengiz****

Abstract: In the literature, attention is drawn to many problems related to distance education. With the transition to face-to-face education, it has become necessary to investigate the continuity of the problems encountered in distance education for an effective teaching. In addition, it can be said that it is important to determine the reflections of the problems that arise in distance education on face-to-face education. In revealing these problems, the opinions of teachers, who are important stakeholders of education, are important. In this context, the aim of the study is to determine the opinions of middle school teachers'about the face-to-face education process after distance education. In the research conducted for this purpose, the phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used. The research was carried out with eight teachers from different branches working in a middle school in a city center in the Eastern Anatolia region in the 2021-2022 academic year. Easily accessible case sampling, one of the purposive sampling methods, was used in the research. Ethics and written permission was obtained from Van Yüzüncü Yıl University Social and Human Sciences Publication Ethics Committee for the research. Data were collected through a semi-structured interview. Content and descriptive analysis were used to analyze the data. Teachers stated that the academic success of the students decreased in the distance education process, while the academic success increased in the face-to-face education. They also stated that during the face-to-face education process, students' interest in the lesson, their desire to learn and participation in the lesson increased. Teachers stated that students' distraction, slowing down in reading and writing, proneness to physical violence, slang and abusive speech increased. In addition, it was observed that students had deficiencies in the subject, feelings of failure, lack of

* Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Yayın Etik Kurulu'ndan (13.05.2022 tarih ve 2022/8868 sayılı kararı gereği) etik onay ve yazılı izin alınmıştır.

** Sorumlu Yazar: Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü
Corresponding Author: Assoc. Prof. Dr, Department of Elementary Education, Van Yuzuncu Yil University
ORCİD 0000-0002-7142-5271
hasanbakirci09@gmail.com

*** Fen Bilimleri Öğretmeni, Türkiye Cumhuriyeti, Millî Eğitim Bakanlığı.
Science Teacher, Rapublic of Türkiye, Ministry of National Education
ORCİD 0000-0002-1489-9462
gizemercan3838@gmail.com

**** Doç. Dr, Türkiye Cumhuriyeti, Millî Eğitim Bakanlığı
Assoc. Prof. Dr, Rapublic of Türkiye, Ministry of National Education
ORCİD 0000-0002-7620-9543
ec385893@gmail.com

Cite as/ Atıf: Bakırcı, H., Ercan, G. & Cengiz, E. (2022). Uzaktan eğitim sonrası yapılan yüz yüze eğitim ile ilgili ortaokul öğretmenlerinin görüşleri. *Turkish Studies - Education, 17*(5), 941-957. https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.63262

Received/Geliş:26June/Haziran 2022
Accepted/Kabul:25 October/Ekim 2022
Published/Yayın: 28October/Ekim 2022

Checked by plagiarism software
©Yazar(lar)/Author(s) | CC BY-NC 4.0

self-confidence, and psychological changes such as overreacting to events. In addition, teachers observed that the transition to face-to-face education after distance education had a positive effect on students' behaviors. Therefore, it has been observed that the problems encountered in the distance education process are not fully resolved in face-to-face education. In order to overcome this situation, it is recommended that teachers, school guidance service and parents work in cooperation.

Structured Abstract: The Covid-19 epidemic has caused problems in education, as in many areas such as the economy, agriculture and industry (Bakırcı et.al., 2021). It has affected many other aspects of daily life leaving serious negative impacts on educators and educational institutions worldwide (Mailizar, Almanthari, Maulina & Bruce, 2020). Many educators and students had never experienced online learning in practice until the COVİD-19 pandemic. The literature claims that traditional teacher education is insufficient in terms of equipping teachers with skills of online pedagogy and qualifications (De Jong, 2020; Sezgin, 2021). All the education stakeholders, from preschool to higher education, had to struggle with some difficulties in the transition to the distance education process due to being caught unprepared (Koç, 2021). Teachers' opinions in determining these problems will contribute to the literature because in case of future natural disasters such as epidemics, earthquakes and floods, the experiences gained here are important to minimize these problems.

This study aims to examine whether the deficiencies in distance education are eliminated when face-to-face education is introduced, to explore the changes in the education system during distance education, and what kind of solutions can be produced for the experienced negativities. The level of motivation, interest, desire and attitude of education stakeholders were studied in the study. Also, the study attempted to determine the expectations after distance education and whether these expectations were met or not from the perspective of middle school teachers. In this direction, the study focussed on answering "What are the opinions of secondary school teachers about face-to-face education after distance education during the pandemic process?"

Methodology

The research was conducted employed phenomenology, which is one of the qualitative research methods. This method allowed further elaboration on the personal experiences of teachers who participated in both distance and face-to-face education. The research participants are composed of 8 teachers (5 male and 3 female teachers) working in a province of the Eastern Anatolia Region in the 2021-2022 academic year. The participants were respectivelu Science, Mathematics, Turkish and English teachers. Semi-structured interviewswere used to collect data. Content and descriptive analysis techniques were used in the analysis of the data.

Findings

Teachers expressed several differences during the transition from distance education to face-to-face education. Teachers stated that students' interest in the lesson increased (f=8), their willingness to participate in the class enhamced (f=7), their attitudes towards the lesson were positive (f=6), their desire to learn increased (f=6) and the motivation of successful students improved (f=5). Teachers also expressed that students had some negative situations during the transition to face-to-face education. These situations are listed as a decrease in their willingness to attend school (f=5), an increase in the number of absent students (f=5), and a decrease in homework responsibilities (f=4). Some teachers' opinions on this subject are given below.

Teachers evaluated students' academic achievement in the context of distance and face-to-face education. The academic success of the students decreased during the distance education process. Teachers explained this situation with different reasons that are unpreparedness of teachers and students (f=8), insufficient technological tools (f=7), lack of internet or internet connection problems (f=6), inadequate student-teacher communication (f=6), lack of many subjects due to distance education (f=5), lack of teachers' technology knowledge (f=5), and staying away from school and friends for students.

Discussion and Results

The teachers mentioned that the students' interest in the lesson, their desire to participate, their desire to learn and their motivation increased in face-to-face education compared to the distance education process. The face-to-face education process, and meeting with their teachers and friends might have triggered positive learning motivations. The students who do not have sufficient resources (e.g. internet or computer) during the distance education process have been negatively affected and did not have real learning environment. Teachers also mentioned that the motivation of the students in distance education decreases and they became indifferent

and unwilling. A study conducted with university students reached similar results, revealing that students' motivation in distance education is not at the same level as in face-to-face education. Students stated that distance education has disadvantages such as lessons being boring inefficient, distracting and destroying the perception of space (Şen & Kızılcalıoğlu, 2020). In another study, Bakırcı, Doğdu & Artun (2021) mentioned that the students' motivation decreased during the distance education process. Teachers also stated that low motivation creates serious anxiety in students. The participants in the study drew attention to some negative situations with transitioning from distance education to face-to-face education. These situations are listed as the decrease in students' desire to come to school, the increase in absent students, and the problems experienced in doing homework. The absenteeism of the students in the distance education process is not taken into account. The students do not attend the lesson by making various excuses in the home environment, and the flexible behaviour of parents-teachers can name as the reasons for these absenteeism. The problems encountered in the face-to-face education process in science teaching can be listed as students having difficulties in adapting to school and face-to-face education, experiencing some discipline problems and forgetting the past subjects (Yılmaz, 2021).

Keywords: Educational sciences, distance education, face-to-face education, middle school teachers', epidemic.

Öz: Literatürde, özellikle salgın döneminde yapılan uzaktan eğitim ile ilgili birçok soruna dikkat çekilmektedir. Yüz yüze eğitime geçilmesiyle uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunların devamlılığı konusunun araştırılması etkili bir öğretim için zorunlu hale gelmiştir. Ayrıca uzaktan eğitimde ortaya çıkan sorunların, yüz yüze eğitime yansımalarını belirlemenin önemli olduğu söylenebilir. Bu sorunların ortaya çıkarılmasında eğitimin önemli paydaşlarından olan öğretmenlerin görüşleri önem arz etmektedir. Bu bağlamda çalışmanın amacı, uzaktan eğitimden sonra yapılan yüz yüze eğitim süreci hakkında ortaokul öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda yapılan araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırma, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Doğu Anadolu bölgesinde bulunan bir il merkezindeki bir ortaokulda görev yapan farklı branşlardan sekiz öğretmen ile yürütülmüştür. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örneklemesi kullanılmıştır. Araştırma için Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Yayın Etik Kurulu'ndan etik ve yazılı izin alınmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme aracılığıyla veriler toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik ve betimsel analiz kullanılmıştır. Öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin akademik başarılarının düştüğünü, yüz yüze eğitimde ise akademik başarının arttığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler yüz yüze eğitim sürecinde öğrencilerin derse karşı ilgilerinin, öğrenme isteklerinin ve derse katılımlarının arttığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerde dikkat dağınıklığı, okuma-yazmada yavaşlama, fiziksel şiddete yatkınlık, argo ve küfürlü konuşmaların arttığını dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra öğretmenler, öğrencilerde konu eksiklerinin, başaramama duygularının, özgüven eksikliklerinin olduğunu ve olaylara karşı aşırı tepki gösterme gibi psikolojik değişikler gözlemlendiğini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, uzaktan eğitimden sonra yüz yüze eğitime geçilmesi sürecinin öğrencilerin bazı davranışlarına olumlu yansıdığını gözlemlemişlerdir. Dolayısıyla uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunların yüz yüze eğitimde tam olarak giderilemediği görülmüştür. Bu durumun giderilmesi için, öğretmen, okul rehberlik servisi ve velilerin işbirliği içinde çalışması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim bilimleri, uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim, ortaokul öğretmeni, salgın.

Giriş

İnsanlık tarihinde zaman zaman tüm dünyayı derinden sarsan ve ülkeleri önemli oranda etkileyen büyük vakalar olmuştur. Bu büyük vakalardan biri de son iki yıldır hayatımızda olan Coronavirüs (COVID-19) salgınıdır. Salgın, bir hastalığın bir kıta ya da birkaç ülke üzerinde aynı anda yaygın şekilde görülmesi, büyük salgın (Türk Dil Kurumu [TDK], 2020) olarak tanımlanmaktadır. İlk olarak Dünyada 27 Aralık 2019 tarihinde Çinin Hubei eyaletine bağlı Wuhan kentinde ortaya çıkan COVID-19 hızlı bir şekilde yayılarak 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından salgın olarak ilan edilmiştir. Küresel bir salgın halini alan COVID-19 tüm

dünyada eğitim, ekonomi, ticaret başta olmak üzere birçok alanı olumsuz yönde etkilemiştir. DSÖ'nün salgın ilanından itibaren; sağlık, ekonomi, eğitim ve sosyal faaliyetlerimizde kayda değer değişiklikler meydana gelmiştir. Dünya çapında hızla artmakta olan COVID-19 vaka sayısıyla, birçok dünya ülkesinde toplumsal kaygılar ve endişeler de artmaya başlamıştır (Bakioğlu & Çevik, 2020; Balcı, 2020). Ülkeler bu virüsün yayılması karşısında farklı düzeylerde önlemler almış olup, eğitim bu önlemlerin hem merkezinde yer alan hem de bu önlemlerden en çok etkilenen kurumların başında gelmiştir (Gençoğlu & Çiftçi, 2020).

Türkiye'de henüz COVID-19 vakası görülmeden tedbirler alınmaya başlanmıştır. 11 Mart 2020 tarihinde ilk vakanın tespit edilmesiyle tedbirler arttırılmış (Güngörmez, 2020), salgın sebebiyle 16 Mart 2020 tarihinde okullar tatil edilmiştir. Diğer taraftan Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) örgün eğitime ara verilmesi ve tüm eğitimlerin çevrimiçi platformlar üzerinden yapılması kararlarını almışlardır (Bulunuz, 2020). Uzaktan eğitim özel iletişim yöntemleri gerçekleştirilerek zaman ve mekân sınırlarını ortadan kaldıran birçok öğrenme faaliyetini kullanıcılara sunan planlı, tasarlanmış kapsamlı bir öğrenme faaliyetidir. Çevrimiçi uzaktan eğitim ortamları sayesinde farklı özellik ve birikime sahip olan kişiler bu ortamların avantajlarını kullanarak çağdaş yöntemlerle kolayca etkili eğitimler alabilmektedirler (Bakioğlu & Çevik, 2020). Buna karşın uzaktan eğitimde öğretmen, öğrenci ve yine akranlar arasındaki yararlı etkileşimin kısıtlılığı ve bu durumun neticesi olarak motivasyon eksikliğinin ortaya çıkabilmesi gibi bazı olumsuzlukları da vardır (Uzoğlu, 2017). Fakat ortaya çıkan şartlar gereği uygun mekân, zaman ve koşulların mümkün olmadığı durumlarda her öğrencinin eğitim alabilmesi ve yine eğitimde fırsat eşitliğinden bahsedilebilmesi için uzaktan eğitimin yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Şen vd., 2010). Salgın sürecinin başlangıcıyla beraber, çok sayıda okul, üniversite ve eğitim kurumunun kapıları kapanmış, dünya üzerinde tüm yaş gruplarından yaklaşık bir buçuk milyar öğrenci yüz yüze eğitimden uzaktan eğitim faaliyetlerine geçiş yapmıştır (UNESCO, 2020a).

Türkiye'de lise, ortaokul ve ilkokul öğrencilerine yönelik olarak ayrı ayrı kanallarda olmak üzere uzaktan eğitimin 23 Mart 2020 tarihi itibariyle TRT destekli olarak (Eğitim Bilişim Ağı) EBA TV üzerinden yapılacağı, bunun için altı kanalın alındığı ve bu yolla uzaktan eğitimin yapılacağı duyurulmuştur. Ayrıca öğrencilerin EBA'da yer alan içeriklere kolayca ulaşabilmesini sağlamak için çalışmalar yapılmış ve her öğrenciye GSM (Global System for Mobile Communications) operatörlerinden her ay 8 GB ücretsiz internet tanımlanmıştır (MEB, 2020b). Uzaktan eğitim tüm sınıf seviyelerinde televizyon üzerinden devam ederken, Liselere Geçiş Sistemi (LGS) ve Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS)'na girecek olan 8. ve 12. sınıflara yönelik olarak canlı sınıf uygulamasının 13 Nisan 2020'de başlayacağı belirtilmiştir. Bu açıklamanın ardından 27 Nisan 2020 tarihi itibariyle ilkokul 3. ve 4. sınıflar, ortaokul 5., 6., 7. sınıflar ile lise 9, 10. ve 11. sınıfların da canlı sınıf uygulamasına eklendiği duyurulmuştur (MEB, 2020c). Özellikle uzaktan eğitim sürecinde EBA'nın teknolojik ve öğretim materyalleri bakımından zenginleştirilmesinde MEB'in önemli katkıları olmuştur (Doğan & Koçak, 2020; Sarıtaş & Kızkapan, 2020). COVID-19 salgınının görüldüğü tüm ülkeler için en önemli öncelikli hedeflerden biri eğitimin kesintiye uğramadan devamını sağlamak olup, bu süreçte ülkelerin genellikle farklı teknolojik alt yapılarla desteklenen mevcut uzaktan eğitim olanaklarını kullanmaya çalıştıkları görülmektedir (Can, 2020; Telli & Altun, 2020).

Ülkemizde pandemi sürecinin belli bir döneminde uzaktan ve yüz yüze eğitim bir arada yapılmış olup, iki gün ve sayıca azaltılmış sınıflarda yüz yüze eğitimle temel derslerin verilmesi (özellikle 8. ve 12. sınıflar için) yoluna gidilmiştir. COVID-19 salgını, tüm dünyada yoğun olarak uygulanmaya başlanan acil uzaktan eğitim faaliyetleri, bir taraftan önemli kazanımlar vadederken, diğer taraftan ise üzerinde durup düşünülmesi gereken problemleri de beraberinde getirmiştir (Sezgin, 2021). Yaşanan bu sorunların başlıca sebebi daha önce benzer bir sürecin yaşanmamış ve tecrübe edilmemiş olması olabilir. Artık geçmişten ders alarak geleceği yeniden ve daha güçlü

planlama ile kriz yönetiminin sonunda bu krizden öğrenilen tecrübeyi fırsata dönüştürecek yönetim felsefesini ve politikalarını belirlemek önem kazanmıştır (Sarı & Nayır, 2020).

2021-2022 eğitim öğretim yılının başlaması ile birlikte devam eden salgın koşullarında yüz yüze eğitime yeniden geçiş yapılmıştır. Çok hızlı ve beklenmedik şekilde gelişen salgın sürecinde, bu sürecin incelendiği birçok çalışmaya rastlanıldığı söylenebilir. Bu çalışmalar incelendiğinde pandemi sürecinde gerçekleştirilen uzaktan eğitimde belli başlı aksaklıklardan ve eksikliklerden bahsedildiği görülmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde salgın sürecinde eğitimde; öğrenme kayıplarının olduğu, okulu bırakma oranının arttığı, beslenme sorunlarının ortaya çıktığı (Saavedra, 2020), eğitime erişimde eşitsizliklerin olduğu (Saran, 2020) görülmektedir. Öğretim programının istenildiği gibi aktarılamaması ve öğrenmeyi ölçmede yaşanan sorunlar ise uzaktan eğitim sürecine uyum sağlamakta yaşanan diğer bazı sorunlardır.

COVID-19 salgını, ekonomi, tarım, sanayi gibi pek çok alanda olduğu gibi eğitim alanında sorunlara sebep olmuştur (Bakırcı vd., 2021). COVID-19 günlük yaşamın diğer birçok yönünü etkilediği gibi, elbette dünya çapındaki öğrenciler, eğitmenler ve eğitim kurumları üzerinde de ciddi bir etkisi olmuştur (Mailizar vd., 2020). İlgili literatürde birçok eğitimci ve öğrencinin COVID-19 salgınına kadar, çevrimiçi öğrenmeyi uygulamada hiç deneyimlememiş oldukları ifade edilirken, geleneksel öğretmen eğitiminin çevrimiçi pedagoji ve yeterlilikler bağlamında yetersiz olduğu da öne sürülmektedir (De Jong, 2020; Sezgin, 2021). Uzaktan eğitim süreçlerine hazırlıksız yakalanılmış olmasından ötürü okul öncesinden yükseköğretime eğitim paydaşlarının tamamı uzaktan eğitim sürecine geçişte birtakım güçlüklerle mücadele etmek durumunda kalmıştır (Koç, 2021). Bu sorunların belirlenmesinde öğretmen görüşlerine başvurulmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çünkü bundan sonra olabilecek salgın, deprem ve sel gibi doğal felaketlerle karşılaşılması durumunda burada elde edilen tecrübelerin bu sorunların en aza indirilmesi açısından önemli olduğu söylenebilir.

Yüz yüze eğitime geçilmesiyle birlikte öğretmenlerin kaygılarından birisi de öğrencilerin akademik başarıları olmuştur (Ayaz, 2021; Bakırcı vd., 2021). Ülkemizde yapılan merkezî sınavların (LGS ve YKS gibi) akademik başarıya odaklanması dikkate alındığında öğretmenlerin bu kaygısının oldukça yerinde olduğu söylenebilir. Öğretmenler, öğrencilerin uzaktan eğitimle akademik kazanımlara tam olarak erişemediklerini ifade etmişlerdir (Bayındır, 2021). Özellikle ortaokul seviyesindeki öğrenciler için uzaktan eğitime katılımda zorunluluk olmaması, öğrencilerin değerlendirilmesinde yüz yüze yazılı sınavların olmaması bir kısım öğrencileri dersleri takip etmekten uzaklaştırmıştır (Başaran & Alkın, 2021; Bakioğlu & Çevik, 2020; Sezgin, 2021). Bu süreçte öğrencilerin başarıları için, geçmişe yönelik akademik başarıları dikkate alınarak bir değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirme yaklaşımının çok da adil, objektif, ölçme ve değerlendirme ilkelerine uygun olmadığı söylenebilir. Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmenin bu sınırlılıklarının yüz yüze eğitimde giderilip giderilemeyeceği konusunda ortaokul öğretmenlerinin kaygılarının olduğu görülmüştür. Özellikle ortaokul düzeyinde işlenen derslerin sarmallık ilkesine göre düzenlendiği düşünüldüğünde öğrencilerin akademik kazanımlarının eksik olabileceği kaygısı da yapılan çalışmalarda dile getirilmiştir (Daşdemir & Cengiz, 2022; Sezgin, 2021). Diğer taraftan uzaktan eğitim boyunca öğrenciler okula gelmeyip evlerinden derslere katılmış olup bu durum onlardaki var olan okul düzeninin bozulmasına da sebep olmuştur. Dolayısıyla salgın hastalık sonrası yüz yüze eğitime geçildiğinde öğretmenlerde öğrencilerin var olan bu eksikleri ile okula dönecekleri kaygısı oluşmuştur. Yapılan bir çalışmada pandemi sonrasında öğretmenlerin hastalıktan sonra öğrencilerin akademik başarılarına ve akademik davranışlarına yönelik kaygılarının olduğu tespit edilmiştir (Bayındır, 2021). Bunun yanı sıra yüz yüze eğitim sürecinde öğrencilerin bu eğitime uyum sürelerinin öğrenmeyi olumlu etkileyeceği düşünüldüğünde bu konuda ortaokul öğretmenlerinin görüşlerinin ortaya çıkarılması önemli hale gelmiştir. Karadağ vd. (2022) tarafından yapılan bir çalışmada pandemi öncesinde yüz yüze, pandemi sırasında uzaktan ve tekrar yüz yüze eğitimde Türkçe öğretmenlerinin eğitim

öğretime dair alışkanlıkları incelenmiş olup, benzer çalışmaların ilkokul ve ortaöğretim seviyesinde görev yapan öğretmenler ile yapılması da önerilmiştir.

Bu çalışma; literatüre de geçen uzaktan eğitimdeki eksiklerin yüz yüze eğitime geçildiğinde giderilip giderilmediğini, yaşanan salgın süreci nedeniyle yapılan uzaktan eğitim sırasında eğitim sistemimizde meydana gelen değişikliklerin neler olduğunu anlamak ve yaşanan olumsuzluklar için ne tür çözümler üretilebileceğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Eğitim paydaşlarının motivasyon, ilgi, istek ve tutumlarının ne düzeyde olduğu çalışmada anlaşılmaya çalışılmıştır. Çalışmada ayrıca uzaktan eğitim sonrası beklentilerin ne olduğu tespit edilmeye çalışılmış, bu beklentilerin giderilip giderilmediği ortaokul öğretmenlerinin perspektifinden araştırılmıştır. Bu doğrultuda "Uzaktan eğitim sonrasında gerçekleştirilen yüz yüze eğitim ile ilgili ortaokul öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?" sorusuna cevap aranmıştır. Böylece salgın sonrası gerçekleştirilen yüz yüze eğitim betimlenmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni ile yürütülmüştür. Olgubilim çalışmalarında amaç, katılımcıların bir olgu ya da durum ile ilgili kişisel deneyimlerini bütün yönleriyle incelemektir. Olgu ya da durum hakkında daha genel bir görüş ortaya koymaktır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Karademir vd., 2017). Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Olgubilim, öncelikli olarak olgunun altında yatan ortak anlamları keşfetmek için bireyler tarafından deneyimlenmiş dünyayı tanımlamaya ve yaşanmış deneyimlerin özünü açıklamaya çalışmaktadır (Bakioğlu & Çevik, 2020). Bu çalışmada hem uzaktan hem de yüz yüze eğitime katılan öğretmenlerin her iki eğitimi de göz önünde bulundurarak kişisel deneyimlerine odaklanıldığı için bu yöntem tercih edilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan bir ilde görevli farklı branşlardan 8 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcıların, 5'i erkek ve 3'ü kadın öğretmendir. Çalışmaya katılan öğretmenler; Fen Bilimleri, Matematik, Türkçe ve İngilizce öğretmenlerinden oluşmuştur. Bu branşlar; haftalık ders saatinin fazla olması, salgın sırasında kısa bir dönem yapılan yüz yüze eğitimde bu derslerin yer alması ve bu öğretmenlerin bir okulda sayı olarak daha fazla olması nedeniyle tercih edilmiştir. Çalışmanın katılımcıları, kolay ulaşılabilir örnekleme türüne uygun şekilde oluşturulmuştur. Bu örneklem tekniğinde, araştırılmak istenen duruma hızlı ve kolay ulaşılması amaçlanır. Nitel araştırmalarda en sık kullanılan bir örneklem türü olmasına rağmen, kullanılması en az istenen bir tekniktir (Patton, 2005; Yıldırım & Şimşek, 2013). Çalışmaya katılan öğretmenler, Ö1, Ö2, Ö3…..Ö8 şeklinde kodlanmıştır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Katılımcılara ait demografik bilgiler

Katılımcılar	Cinsiyet	Branşlar	Mesleki Deneyim	Eğitim Düzeyi
Ö1	Erkek	Fen Bilimleri Öğretmeni	5	Lisans
Ö2	Kadın	Fen Bilimleri Öğretmeni	7	Yüksek Lisans
Ö3	Erkek	Matematik Öğretmeni	10	Lisans
Ö4	Kadın	Matematik Öğretmeni	8	Yüksek Lisans
Ö5	Erkek	Türkçe Öğretmeni	5	Yüksek Lisans
Ö6	Erkek	Türkçe Öğretmeni	6	Lisans
Ö7	Erkek	İngilizce Öğretmeni	7	Lisans
Ö8	Kadın	İngilizce Öğretmeni	9	Yüksek lisans

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından çalışmanın amacı doğrultusunda yedi soru hazırlanmıştır. Bu sorular, fen eğitimi alanında uzman üç kişi tarafından incelenmiştir. Bu uzmanlardan ikisi fen eğitiminde doktora derecesine sahiptir. Diğer uzman ise fen eğitiminde yüksek lisans derecesine ve 15 yıllık meslek deneyimine sahip fen bilgisi öğretmenidir. Uzman görüşleri doğrultusunda çalışmada kullanılacak görüşme formunda yer alan iki soru çıkarılmıştır. Bu soruların çıkarılmasından, çalışmanın amacına hizmet etmemesi ve bu soruların ölçmek istediği hedeflerin diğer sorularda yer alması etkili olmuştur.

Bu çalışmada katılımcıların uygun gördüğü zaman dilimlerinde katılımcılar ile yüz yüze görüşülerek yarı yapılandırılmış mülakat soruları kendilerine yöneltilmiştir. Mülakata başlamadan önce katılımcılardan izin alınarak ses kayıtları alınmıştır. Görüşmeler, yaklaşık olarak her bir öğretmen ile 20 dakika sürmüştür. Görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Bundan sonra kayıtlar düz yazıya aktırılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soruların son hali aşağıda verilmiştir.

1.Uzaktan eğitim sonrası gerçekleştirdiğiniz yüz yüze eğitimlerde öğrencilerin dersinize karşı ilgi, istek ve tutumları ile ilgili dikkatinizi çeken farklılıklar nelerdir?

2. Uzaktan eğitim sonrası öğrencilerin dersinizdeki akademik başarısı ile ilgili ne gibi değişiklikler olduğunu düşünüyorsunuz?

3. Uzaktan eğitim sonrasında yüz yüze eğitime geçtiğinizde öğrencilerinizde fark ettiğiniz davranışsal değişiklikler nelerdir?

4. Uzaktan eğitim sonrasında yüz yüze eğitime geçtiğinizde öğrencilerinizde fark ettiğiniz psikolojik değişikliklerin neler olduğunu düşünüyorsunuz?

5.Yüz yüze eğitime geçmekle birlikle dersinizde karşılaştığınız başlıca zorluklar nelerdir?

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında elde edilen verilerin çözümlenmesinde, içerik ve betimsel analiz tekniklerinden yararlanılmıştır. Ham veriler üç farklı araştırmacı tarafından tema, kategori ve kodlar olacak şekilde çözümlenmiştir. Ardından görüş birliğine varılan ve varılamayan noktaların tespit edilmesi için araştırmacılar bir araya gelmiştir. Analize son şeklinin verilmesinde Miles ve Huberman'ın (1994) geliştirdiği formül kullanılmıştır. Bu formül, Güvenirlik=Görüş Birliği/(Görüş Birliği+Görüş Ayrılığı)x100 şeklindedir. Araştırmada kodlayıcılar arasındaki uyum güvenirliği katsayısı %84 olarak tespit edilmiştir. Bu değer, nitel çalışmalarda yapılan kodlamanın güvenilir olduğunu göstermektedir (Miles & Huberman, 1994). Bu analiz sonucunda ortaya çıkan tema, kategori ve kodlar tablolar halinde verilmiştir.

Etik Kurul Kararı

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Yayın Etik Kurulu'ndan (13.05.2022 tarih ve 2022/8868 sayılı kararı gereği) etik onay ve yazılı izin alınmıştır.

Bulgular

Bu çalışmada salgın döneminde ve sonrasında ortaokulda görev yapan farklı branştaki öğretmenlerin uzaktan eğitim sonrası yüz yüze eğitim ile ilgili görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlere ilk olarak "*Uzaktan eğitim sonrası gerçekleştirdiğiniz yüz yüze eğitimlerde öğrencilerin dersinize karşı ilgi, istek ve tutumları ile ilgili dikkatinizi çeken farklılıklar nelerdir?*" Sorusu yöneltilmiştir. Birinci soruya öğretmenlerin verdikleri cevaplar Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmenlerin Birinci Soruya Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8
Yüz Yüze Eğitimde Öğrencilerde Gözlemlenen Durumlar	Öğrencilerin derse yönelik ilgilerinin artması	*	*	*	*	*	*	*	*
	Öğrencilerin derse katılım isteklerinin artması	*	*	*	*	*	*	*	
	Derse yönelik tutumlarının olumlu olması	*	*		*	*		*	*
	Öğrencilerin öğrenme isteklerinin artması	*	*	*	*	*	*		
	Başarılı öğrencilerin motivasyonlarının artması		*	*	*		*		*
	Okula gelme isteklerinin azalması	*		*	*	*		*	
	Devamsızlık yapan öğrenci sayısının artması	*	*	*		*		*	
	Ödev yapma sorumluluklarının azalması	*	*				*		*
	Okula uyum sağlamada sorun yaşanması		*	*		*		*	*

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenler, uzaktan eğitimden yüze yüze eğitime geçiş sürecinde öğrencilerde görülen farklılıkları farklı kodlarla ifade etmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin derse yönelik ilgilerinin artması (f=8), derse katılım isteklerinin artması (f=7), derse yönelik tutumlarının olumlu olması (f=6), öğrenme isteklerinin artması (f=6) ve başarılı öğrencilerin motivasyonlarının artması (f=5) şeklinde dile getirmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin birinci soruya verdikleri cevaplardan bazıları aşağıda verilmiştir.

> *"Öğrenciler çevrimiçi eğitim sürecinde evde epey sıkıldıkları için yüz yüze eğitimde önceki senelere göre genel olarak ilgi ve isteklerinde bir artış gözlemliyorum. Uzaktan eğitimde zorla söz verdiğim başarılı öğrenciler yüz yüze eğitimde çok daha aktifler* (Ö3)".

> *"Yüz yüze eğitime ilk başladığımızda kısa bir süreliğine tüm öğrencilerimi istekli görsem de zamanla önceki senelerdeki ilgilerine döndüklerini düşünüyorum. Daha önce istekli olan öğrenci o istek ve ilgisini korudu. Pek ilgisi olmayan öğrencilerin ilk başlarda evde sıkıldığı için okulda zaman geçirmek her ne kadar hoşlarına gitse bile zamanla söndü*(Ö5)".

> *"Öğrencilere salgın süreci boyunca her ne kadar uzaktan eğitim vermeye çalışsak da okulumdaki çoğu öğrencim bu eğitimlere erişemedi. Giren öğrencilerimin de zaten çok aktif olduğu söylenemez. Yüz yüze eğitimde özellikle akademik başarısı yüksek öğrencilerimi daha ilgili, istekli ve motivasyonlarını yüksek görüyorum. Ayrıca okulda öğrencilerimin daha aktif olduğunu, önceki yıllara göre tahtaya kalkmakta, söz almakta daha istekli olduklarını söyleyebilirim* (Ö7)."

Öğretmenler yüz yüze eğitime geçişte öğrencilerde bazı olumsuz durumlar gözlemlediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler bu durumları; okula gelme isteklerinin azalması (f=5), devamsızlık yapan öğrenci sayısının artması (f=5), ödev yapma sorumluluklarının azalması (f=4) şeklinde sıralamışlardır. Bu konuda bazı öğretmen görüşleri aşağıda verilmiştir.

> *Okuldan uzun süre uzak kalmaları okula gelme isteklerini olumsuz yönde etkilemiş ve geçmiş yıllara göre daha fazla devamsızlık oranı görülmüştür* (Ö7).

> *"Öğrencinin ödev ve ders çalışma sorumluluğunu tekrar kazanması bazı öğrencilerde zaman almıştır. Uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime kademeli bir şekilde geçildiğinde öğrencilerin okul ortamına uyum sağlamada zorluklar yaşadıkları gözlemlenmiştir* (Ö8)".

Ortaokul öğretmenlerinin *"Uzaktan eğitim sonrası öğrencilerin akademik başarısı ile ilgili ne gibi değişiklikler olduğunu düşünüyorsunuz?"* Sorusuna verdikleri cevaplardan elde edilen tema ve kodlar Tablo 3' te verilmiştir.

Tablo 3: Öğretmenlerin İkinci Soruya Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Tema	Kategori	Kodlar	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8
Akademik Başarı	Uzaktan Eğitim	Öğretmen ve öğrencilerin hazırlıksız yakalanmaları	*	*	*	*	*	*	*	*
		Teknolojik araçların yeterli olmaması	*	*		*	*	*	*	*
		İnternetin olmaması ya da internet bağlantı sorunu		*	*	*	*		*	*
		Öğrenci öğretmen iletişiminin yetersiz olması	*		*	*	*	*	*	
		Öğrencilerin uzaktan eğitim nedeniyle birçok konu eksiğinin olması		*	*	*		*	*	*
		Öğretmenlerin teknoloji bilgisinin güncel olmaması	*	*	*	*	*		*	
		Öğrencilerin okul ve arkadaşlarından uzak kalmaları	*				*	*	*	*
	Yüz Yüze Eğitim	Öğrencilerin okula kavuşmaları	*	*	*	*	*	*	*	*
		Uygun öğrenme ortamlarının oluşturulması	*	*	*	*	*	*		*
		Öğrenciler ile etkili bir iletişimin kurulması	*	*	*	*	*	*	*	
		Öğrenci-öğrenci etkileşiminin olması		*	*	*	*	*	*	*
		İşbirlikçi etkinliklerin yapılması	*		*	*		*	*	*
		Öğrencilere geri dönütlerin verilmesi	*		*		*	*	*	
		Öğrencilerin öğrenmelerinin değerlendirilmesi	*	*	*		*		*	*

Öğretmenler, öğrencilerin akademik başarılarını uzaktan ve yüz yüze eğitim bağlamında değerlendirmişlerdir. Öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin akademik başarılarının düştüğünü ifade etmişler. Öğretmenler, bu durumu farklı gerekçelerle açıklamışlardır. Bunlar; öğretmen ve öğrencilerin hazırlıksız olmaları (f=8), teknolojik araçların yeterli olmaması (f=7), internetin olmaması ya da internet bağlantı sorunu (f=6), öğrenci öğretmen iletişiminin yetersiz olması (f=6), uzaktan eğitim nedeniyle öğrencilerin birçok konu eksiğinin olması (f=5), öğretmenlerin teknoloji bilgisinin güncel olmaması (f=5) ve öğrencilerin okul ve arkadaşlarından uzak kalmaları şeklindedir. Öğretmenler uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime geçişle birlikte öğrencilerin akademik başarılarında artış gözlemlendiğini de ifade etmişlerdir. Bu artışı farklı değişkenler ile ilişkilendirerek açıklamışlardır. Bunlar; öğrencilerin okula kavuşmaları (f=8), uygun öğrenme ortamlarının oluşturulması (f=7), öğrenciler ile etkili bir iletişimin kurulması (f=6), öğrenci-öğrenci etkileşiminin olması (f=6) ve işbirlikçi etkinliklerin yapılması (f=6) şeklindedir. Bu konuda çalışmaya katılan öğretmenlere ait görüşler aşağıda verilmiştir.

> *"Uzaktan eğitim sürecine katılım o kadar azdı ki aslında sosyoekonomik düzeyin düşük olduğu bölgelerde eğitime tamamen ara verilmiş gibi bir etki yarattı. Oldukça uzun bir süre eğitimden uzak kalan çoğu öğrencimin akademik başarılarında ciddi şekilde düşüş var* (Ö2)".

> *"Uzaktan eğitim sürecini değerlendirirken öğrencinin geçen seneden edinmiş olduğu bilgilerin var olup olmadığına bakacak olursak, ben bir matematik öğretmeni olarak rahatlıkla birçok öğrencide geçen seneden gelmesini beklediğimiz bilgilerin yeterli düzeyde olmadığını söyleyebilirim. Örneğin şuan 8. sınıfa giden bir öğrencinin, 7.sınıfta rasyonel sayılar, tam sayılar gibi bazı kavramları öğrenmiş olmasını bekleriz. Fakat 8. Sınıfta üslü sayılar konusunu işlerken negatif bir sayı ile karşılaşan öğrencilerimin pandemiden önceki 8.sınıflara göre daha fazla bocaladığını fark ediyorum. Bu ve buna benzer şekilde derslerimde çoğu kez geçen seneden edinmesi gereken bilgileri bu sene vermek durumunda kalıyorum* (Ö4)".

"Öğrencilerimin büyük çoğunluğunda akademik anlamda ciddi gerileme olduğunu söyleyebilirim. Çok nadir birkaç öğrencimde bu süreçte ilerleme var, genel olarak çevrimiçi derslere katılan ve maddi durumu nispeten iyi olan öğrenciler bunlar. Çok büyük bir kesim ise akademik olarak bu süreçten olumsuz etkilendi (Ö6)".

Ortaokul öğretmenlerinin "*Uzaktan eğitim sonrasında yüz yüze eğitime geçildiğinde öğrencilerde fark ettiğiniz davranışsal değişiklikler nelerdir*?" sorusuna verdikleri cevaplardan elde edilen tema ve kodlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmenlerin Üçüncü Soruya Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8
Öğrencilerde Görülen Davranışsal Değişiklikler	Dikkat dağınıklığının artması	*	*	*	*	*	*	*	*
	Okuma ve yazmada yavaşlama	*	*	*	*	*	*	*	*
	Fiziksel şiddete yatkınlığın artması	*		*	*	*	*	*	*
	Derse odaklanma sorunun yaşanması	*	*		*	*	*	*	*
	Argo ve küfürlü konuşmaların görülmesi	*	*	*	*	*	*		*
	Yazı yazmada yavaşlama		*	*	*	*		*	*
	Derste konu dışı sorularda artışın olması	*	*	*		*		*	
	Yerinde uzun süre oturamama	*	*	*			*		*
	Hiperaktiflik	*	*	*		*		*	*
	Derste çöp atma bahanesi sunma			*	*	*		*	
	Daha sık lavaboya gitme isteği	*		*			*		

Tablo 4 incelendiğinde öğretmenler, yüzyüze eğitime geçildiğinde öğrencilerde fark ettikleri davranışsal değişiklikleri dikkat dağınıklığının artması (f=8), okuma ve yazmada yavaşlama (f=8), fiziksel şiddete yatkınlığın artması (f=7), derse odaklanma sorunun yaşanması (f=7), argo ve küfürlü konuşmaların artması (f=7) ve yazı yazmada yavaşlama (f=6) şeklinde ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra derste konu dışı sorularda artışın olması (f=5), yerinde uzun süre oturamama (f=5) ve hiperaktiflik (f=5) şeklinde kodlarla açıklamalar yapmışlardır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

"Geçen senelere göre öğrenciler arasında fiziki şiddetin arttığını, saygının azaldığını, argo ve küfürlü kelimelerin normalleştiğini gözlemliyorum. Özellikle teneffüslerde öğrencileri uzaktan izlediğimde davranış bozukluklarının olduğunu söyleyebilirim (Ö1)".

"Özellikle orta seviye öğrenciler uzaktan eğitime de katılamadıysa bu süreçte derslerden kopmuşlar. Yazı yazmada okumada gerileme ve isteksizlik söz konusu (Ö6)".

"Öğrencilerin geçen sene çok fazla internet ortamına maruz kaldığını düşünüyorum. Bu durum onlarda ciddi davranış problemlerine neden olmuştur. Derslerde internet ortamının o renkli dünyasını bulamadıkları ne kadar istekli olsalar da çabuk sıkıldıklarını gözlemliyorum (Ö7)".

Ortaokul öğretmenlerinin *"Uzaktan eğitim sonrasında yüz yüze eğitime geçildiğinde öğrencilerinizde fark ettiğiniz psikolojik değişikliklerin neler olduğunu düşünüyorsunuz*? Sorusuna verdikleri cevaplardan elde edilen tema ve kodlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Öğretmenlerin Dördüncü Soruya Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8
Öğrencilerde Görülen Psikolojik Değişiklikler	Öğrencilerin konu eksiklerini kapatamama korkusu	*	*	*	*	*	*	*	*
	Öğrencilerin başaramama duygularında artış	*	*	*	*	*	*	*	*
	Agresifleşme ve kavgaya yatkınlığın artması	*	*	*	*	*		*	*
	Dalga geçme eğiliminin olması	*	*	*	*	*	*	*	
	Öğrencilerin aşırı reaksiyon göstermesi	*	*	*	*		*		*
	Öğrencilerde özgüven eksikliğin görülmesi	*		*	*	*	*	*	
	Rekabet duygusunda artışın gözlenmesi	*	*	*		*		*	
	Sürekli şikâyet etme durumunun artması	*	*				*		*
	Maskeye bağımlılık		*	*	*	*		*	*
	Tahammülsüzleşme	*	*		*				

Tablo 5 irdelendiğinde öğretmenlerin uzaktan eğitimden yüze yüze eğitime geçilmesiyle öğrencilerde gözlemlenen psikolojik değişiklikleri farklı kodlarla açıkladıkları görülmektedir. Öğretmenler bu değişiklikleri; öğrencilerin konu eksiklerini kapatamama korkusu (f=8), öğrencilerin başaramama duygularında artış (f=8), agresifleşme ve kavgaya yatkınlığın artması (f=7), dalga geçme eğilimin olması (f=7) ve öğrencilerin aşırı reaksiyon göstermesi (f=6) gibi kodlar ile ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler; öğrencilerde özgüven eksikliğin görülmesi (f=5), rekabet duygusunda artışın gözlenmesi (f=5), şikâyet etme durumun artması (f=4) ve maskeye bağımlılık (f=4) kodlarıyla açıklamışlardır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine yönelik örnekler aşağıda verilmiştir.

> *"Önceki senelerde özgüveni yerinde başarılı bazı öğrencilerden özellikle uzaktan eğitime katılamayanlarda ciddi bir özgüven düşüşü gözlemliyorum. Tam tersi şekilde başarılı sayılmayan bazı öğrencilerin ise uzaktan eğitime katıldığı için eskiye göre akademik başarısında bir artış olmamasına rağmen özgüven patlaması yaşadığını görüyorum* (Ö1)".

> *"Bazı öğrenciler ergenlik dönemindeki fiziksel değişimlerini maske ile kamufle etme yoluna gidiyorlar. Öğrencilerimden bazıları bu değişimlerden aşırı derecede rahatsız oluyor ve buna kendince çözüm olarak okulda her an maske ile dolaşıyor. Önceki senelerde öğrenciler bu değişimleri kabulleniyorken şimdi ise maskeye bağımlı hale gelmişlerdir* (Ö4)".

Ortaokul öğretmenlerinin "*Yüz yüze eğitime geçilmesiyle birlikle dersinizde karşılaştığınız başlıca zorluklar nelerdir*?" sorusuna verdikleri cevaplardan elde edilen tema ve kodlar Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Öğretmenlerin Beşinci Soruya Verdikleri Cevaplara İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	Ö1	Ö2	Ö3	Ö4	Ö5	Ö6	Ö7	Ö8
Yüz Yüze Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar	Geçen yılların konu eksiğinin olması	*	*	*	*	*	*	*	*
	Sınıfların pandemi koşullarına uygun olmaması	*	*	*	*	*	*	*	*
	Öğrencilerde meydana gelen davranış değişikliği		*	*	*	*	*	*	*
	Sınıfta meydana gelen disiplin sorunları	*	*	*	*	*	*	*	
	Öğrencilerin maske takmak istememeleri	*	*	*	*		*		*
	Öğrencilerin okul kurallarını unutmaları	*	*	*	*	*		*	
	İkili eğitimde derslerin çok erken başlaması	*	*	*		*		*	
	Öğrencilerin derslerde çabuk sıkılmaları	*	*		*		*		*
	Öğrencilerin ev ortamı rahatlığına alışmaları	*	*	*		*	*		
	Maske ile ders anlatmanın zorluğu	*	*	*	*				
	Maskenin yarattığı iletişim problemleri			*	*	*	*		

Tablo 6 incelendiğinde öğretmenler yüz yüze eğitime geçilmesiyle birtakım sorunlar ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Bu sorunlar; geçen yılların konu eksiğinin olması (f=8), sınıfların pandemi koşullarına uygun olmaması (f=7), öğrencilerde meydana gelen davranış değişikliği (f=7), sınıfta meydana gelen disiplin sorunları (f=7) ve öğrencilerin maske takmak istememeleri (f=6) şeklindedir. Ayrıca öğretmenler bu konudaki sorunları, öğrencilerin okul kurallarını unutmaları (f=6), ikili eğitimde derslerin çok erken başlaması (f=5), öğrencilerin derslerde çabuk sıkılmaları (f=5) ve öğrencilerin ev ortamı rahatlığına alışmaları (f=5) gibi kodlarla açıklamışlardır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerinden bazıları aşağıda verilmiştir.

> *"Bir matematik öğretmeni olarak beni en çok zorlayan durum geçen sene uzaktan eğitime sınıflarımdan en fazla beş kişi katılabilmiş olması. Bu durumda girdiğim sınıflarda önceki senelere ait akademik anlamda büyük eksiklikler oluştu. Müfredatta bir azalma olmaması sebebiyle bu konudaki eksiği de derslerde kapatmamız mümkün değil. Özellikle 8.sınıf öğrencilerini sınava hazırlarken bu durum bizi fazlaca zorlamaktadır* (Ö3)".

> *"Öğretmen olarak maske takmamız derste daha çok enerji harcamamıza neden olmaktadır çünkü öğrenciler ağzımızı okuyamadıkları için bizleri anlamakta zorlanmaktadır. Aynı sorun*

bizlerde de oluşmuştur. Öğrencilerin verdiği cevapları, sorduğu soruları anlamakta maske sebebiyle zorlanmaktayız. Bu durum aramızda iletişim problemine neden olmuştur (Ö7)".

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma sonucunda çalışmaya katılan öğretmenler, salgın döneminde yapılan uzaktan eğitim sürecine göre yüz yüze eğitimde öğrencilerin derse yönelik ilgileri, katılım istekleri, öğrenme istekleri ve motivasyonlarının arttığını dile getirmişlerdir. Öğrencilerde görülen bu olumlu durumda, uzaktan eğitim ile işlenen derslerden kurtulmuş olmaları, öğrencilerin yüz yüze eğitim sürecine olan özlemleri, öğretmen ve arkadaşlarına kavuşmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde araç-gereç ve internet bakımından yeterli imkâna sahip olmayan öğrencilerin bu sınırlılıktan kurtulup gerçek öğrenme ortamına kavuşmalarının büyük etkisi olduğu söylenebilir. Başka bir açıdan öğretmen görüşleri incelendiğinde uzaktan eğitimde öğrencilerin motivasyonlarının azaldığı, ilgisiz ve isteksiz hale geldikleri şeklinde de yorumlanabilir. Konu ile ilgili üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada benzer sonuçlar elde edilmiştir. Öğrencilerin uzaktan eğitimdeki motivasyonlarının, geleneksel eğitim ile aynı düzeyde olmadığı ortaya konulmuştur. Öğrenciler uzaktan öğretimin sıkıcı, verimsiz, dikkat dağıtıcı ve mekân algısını yok edici dezavantajları olduğunu belirtmişlerdir (Şen & Kızılcalıoğlu, 2020). Başka bir çalışmada fen bilimleri öğretmenleri, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin motivasyonlarının düştüğünü ifade etmişlerdir. Öğretmenler ayrıca motivasyon düşüklüğünün öğrencilerde ciddi bir kaygı oluşturduğunu da ifade etmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenler uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime geçilmesiyle bir takım olumsuz durumlara dikkat çekmişlerdir (Bakırcı vd., 2021). Bu olumsuz durumlar, öğrencilerin okula gelme isteklerinin azalması, devamsızlık yapan öğrenci sayısında artışın olması ve ödev yapma konusunda yaşanan sıkıntılar şeklinde sıralanmıştır. Bu olumsuz durumların oluşmasında, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin devamsızlık durumunun dikkate alınmaması, öğrencilerin ev ortamında çeşitli bahaneler ileri sürerek derse katılmamaları ve veli-öğretmenlerin esnek bir davranış sergilemelerinin etkili olduğu düşünülmektedir. Fen öğretiminde yüz yüze eğitim sürecinde karşılaşılan sorunların; öğrencilerin okula ve yüz yüze eğitime adapte olmakta zorlanmaları, birtakım disiplin problemleri yaşamaları ve geçmiş konuları unutmaları şeklinde sıralanmıştır (Yılmaz, 2021).

Öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin akademik başarıları düşerken, yüz yüze eğitim sürecinde öğrencilerin akademik başarılarının arttığını belirtmişlerdir. Bu durumun, öğretmen ve öğrencilerin uzaktan eğitime hazırlıksız yakalanmaları, teknolojik araçların yeterli olmaması, internetin olmaması ya da internet bağlantı sorunu ve öğrenci öğretmen iletişiminin yetersiz olması gibi unsurlardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğretmenler öğrencilerin akademik başarılarının artmasında, öğrencilerin okula kavuşmaları, uygun öğrenme ortamının oluşması, öğretmen ile öğrenciler arasında etkili bir iletişimin kurulması ve grup ya da işbirlikli etkinliklerin yapılmasının etkili olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenler, uzaktan eğitim sürecine dâhil olan öğrenciler ile bu sürece dâhil olmayan öğrenciler arasında akademik başarı açısından farklılık olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler bu durumu uzaktan eğitimde derse katılmayan birçok öğrencinin eğitimden uzunca bir süre uzak kalması ile açıklamışlardır. Öğretmenler, uzaktan eğitim sürecine dâhil olmayan öğrencilerin birçoğunun akademik anlamda oldukça kötü durumda olduklarını ifade etmişlerdir. Bu düşüş bir önceki sonuçla yani öğrencilerin motivasyonlarının, ilgi ve isteklerinin azalması ile de paralellik göstermektedir. Ayaz (2021) tarafından yapılan bir çalışmada, çalışmaya katılan çoğu öğretmenin sadece düz anlatım yöntemini kullanabildiği, bazılarının süreyi yetersiz bulduğu, neredeyse hiç deney yapamadıklarını söylemiş olmaları da öğrencilerin akademik başarısının neden düştüğünü açıklamakta önem taşımaktadır. Okan (2020) tarafından yapılan başka bir çalışmada, benzer şekilde öğrencilerin büyük kısmının uzaktan işlenen ders sürecinden memnun kalmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu memnuniyetsizliğin nedenleri; disiplin eksikliği, ders saatinin azlığı, donanım eksikliği, verimsizlik ve iletişim sorunları şeklinde sıralanmıştır.

Öğretmenler, uzaktan eğitimden yüz yüze eğitime geçilmesiyle birlikte öğrencilerde birtakım davranışsal değişimlerin ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Öğretmenler bu değişimleri, öğrencilerde dikkat dağınıklığının artması, okuma ve yazmada yavaşlama, fiziksel şiddete yatkınlığın artması, derse odaklanma sorunun yaşanması, argo ve küfürlü konuşmaların görülmesi şeklinde açıklamışlardır. Öğrencilerde görülen olumsuz durumların, uzaktan eğitim nedeniyle öğrencilerin evlerinde haps olmaları, hareket alanlarının sınırlı olması, akranları ile oyun oynamamaları ve sınıf arkadaşlarından ayrı olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenler bu değişimleri; öğrencilerin ders esnasında konu dışı sorularında artış, ders sırasında arkadaşlarıyla sohbette artış, yerinde oturamama ve sık lavaboya gitme isteği şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durumların ortaya çıkmasında; uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin yalnız kalmaları, evde okul kurallarının olmaması, aile ortamının samimi bir ortam olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğretmenlerin en çok dile getirdiği sorunların, öğrencilerin argo sözcükleri kullanmaları, arkadaşları ile iletişim kurmada zorlanmaları ve takım çalışmasına katılmamaları şeklinde sıralanmıştır (Daşdemir & Cengiz, 2022). Başka bir çalışmada Canoğulları vd. (2022), salgın sürecinde öğrencilerde bir takım olumsuz davranışların arttığı, kavga etme, izinsiz konuşma, kötü söz kullanma, motivasyon eksikliği ve sınıfı kirletme gibi davranışlarla sıklıkla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde yapılan bir çalışmada ise fen bilimleri öğretmenleri yüz yüze eğitimde karşılaşılan sorunlara dikkat çekmişlerdir. Bu sorunlar, davranış problemleri, derse odaklanmama, okul kültürüne uyum sağlayamama ve sorumsuzluk şeklinde sıralanmıştır (Bakioğlu & Çevik, 2022). Özet olarak bu çalışmada elde edilen sonuçlar, literatürde yapılan çalışmaların sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Öğretmenler, uzaktan eğitimden sonra yüz yüze eğitim sürecinde öğrencilerde birtakım psikolojik değişimlerin görüldüğünü dile getirmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin geçmiş yılların konu eksiklerini kapatamama korkuları, öğrencilerin başaramama duyguları, agresifleşme, kavgaya yatkınlıkları gibi psikolojik değişimleri gözlemlemişlerdir. Bunun yanı sıra öğrencilerin olay ya da herhangi bir duruma karşı aşırı reaksiyon gösterdikleri, öğrencilerde özgüven eksikliği ve rekabet duygusunda artışın görülmesi, öğrencilerde sürekli şikâyet etme durumun artması ve maskeye bağımlılık gibi psikolojik durumlar da görülmüştür. Öğrencilerde görülen bu psikolojik değişimlerde, öğrencilerin uzaktan eğitim deneyimlerinin olmaması, salgın hastalık nedeniyle ilk defa eğitimin kesintiye uğraması, salgın nedenleriyle öğrencilerin yakınlarını kaybetmeleri ve sınıf arkadaşları ve öğretmenlerinden ilk defa ayrılmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Literatürde Arık vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada uzaktan eğitim sürecinde öğrenme/öğretme ortamının yetersizliği, disiplin eksikliği, ortam şartlarının meydana getirdiği olumsuz duyuşsal özelliklerin varlığından bahsedilmiştir. Bakioğlu ve Çevik (2022), Fen Bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitim sonrası geçilen yüz yüze eğitim sırasında maske takmak, mesafeli durmaya çalışmak hijyen kurallarına riayet etmek gibi durumların, fen öğretimini olumsuz olarak etkilediğini belirtmişlerdir. Bu çalışmada elde edilen sonucun, daha önce yapılan çalışmaların sonuçları ile örtüştüğü görülmüştür.

Öğretmenler, uzaktan eğitim sürecinde yaşanan bazı sorunların yüz yüze eğitimde hala devam ettiğini beyan etmişlerdir. Bu sorunlar, geçen yılların konu eksikliğinin olması, öğrencilerde meydana gelen davranış değişikliği, sınıf disiplinini sağlamada yaşanan zorluklar, öğrencilerin maske takmak istememeleri ve öğrencilerin okul kurallarını unutmaları şeklinde sıralanabilir. Okul psikolojik danışmanlarıyla yapılan bir çalışmada, pandemi sonrası öğrencilerde beklenilen en önemli uyum sorunları arasında okula devam konusunda eski düzenin devam ettirilememesi ve bu süreçte yaşanan öğrenme kayıpları sayılmıştır (Yaşar, 2021). Dolayısıyla bu noktada öğrencilerde beklenilen uyum sorunlarının ortaya çıktığı ve süreç boyunca da devam ettiği söylenebilir. Ayrıca ikili eğitimde derslerin çok erken başlaması, öğrencilerin derslerden çabuk sıkılmaları ve öğrencilerin ev ortamı rahatlığına alışmaları gibi durumların da yüz yüze eğitimde devam eden sorunlar olduğu öğretmenler tarafından dile getirilmiştir. Yüz yüze eğitimde görülen bu sorunların,

öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinden sıkılmalarından, öğrencilerin yeni duruma uyum sağlamalarının zaman alması, öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde kazanılan bu olumsuz davranışları bırakmalarında zorlanmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Bakırcı vd. (2021) yaptıkları çalışmada öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde yapılan derslere karşı isteksiz olduklarını ve katılımlarının sınırlı olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu durum elbette özellikle uzaktan eğitimde derse katılmayan-katılamayan öğrencilerde akademik açıdan eksiklikler oluşturmuştur. Başka bir çalışmada Başaran ve Alkın (2021), salgın sürecinde dezavantajlı gruplar ile çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar sonucunda COVID-19 kaynaklı eğitim sürecinde bazı sorunlar tespit etmişlerdir. Bulguların dağılımını incelediklerinde en çok öğretim süreci konusunda sorunlar yaşandığını belirlemişlerdir. Teknik aksaklıklar, dil kaynaklı sorunlar, sosyal etkileşim eksikliği ve ortamın elverişsizliği gibi daha pek çok sorun olduğunu da tespit etmişlerdir. Bu sonuçlar gösteriyor ki uzaktan eğitimde bazı eksiklikler meydana gelmiştir. Bu çalışmadan bu eksikliklerin yüz yüze eğitime yansımalarını ve yüz yüze eğitim sürecinde de başka bazı sorunlara sebep oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Öneriler

Uzun geçen uzaktan eğitim sürecinin sonunda öğrencilerin tekrar yüz yüze eğitme uyum sağlayabilmeleri için veli ve öğrencilere yönelik rehberlik çalışmaları yapılabilir.

Uzaktan eğitime katılmayan öğrencilerin akademik kayıplarının giderilmesi için telafi çalışmaları yapılabilir.

İlerleyen zamanlarda tekrar uzaktan eğitime ihtiyaç duyulabileceği öngörüsü ile gerekli alt yapı çalışmaları yapılabilir.

Uzaktan eğitimde meydana gelen aksaklıkların yüz yüze eğitimde nasıl kapatılabileceği ile ilgili çalışmalar yapılabilir.

Farklı eğitim kademelerindeki öğrencilerde uzaktan eğitim sonrasında benzer durumların yaşanıp yaşanmadığı araştırılabilir.

Kaynakça

Arık, S., Karakaya, F., Çimen, O. & Yılmaz, M. (2021). COVID-19 pandemisürecinde uygulanan uzaktan eğitim hakkında ortaöğretim öğrencilerinin görüşlerinin belirlenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *41*(2), 631-659. https://doi.org/10.17152/gefad.926838

Ayaz, E. (2021). İlkokul fen bilimleri dersinin pandemi dönemi uzaktan eğitimine ilişkin öğretmen ve ebeveyn görüşlerinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *34* (1), 298-342. https://doi.org/10.19171/uefad.815664

Bakırcı, H., Doğdu, N. & Artun, H. (2021). COVID-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin mesleki kazanımlarının ve sorunlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7*(2), 640-658. https://doi.org/10.31592/aeusbed.909184

Bakioğlu, B. & Çevik, M. (2022). Uzaktan eğitim sonrası fen bilimleri öğretmenlerinin fen öğretimine yönelik görüşleri. *Yaşadıkça Eğitim*, *36*(2), 384-401

Bakioğlu, B. & Çevik, M. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Electronic TurkishStudies, 15*(4), 110-129 https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43502.

Balcı, A. (2020). COVID-19 özelinde salgınların eğitime etkileri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, *3*(3), 75-85.

Başaran, E. & Alkın, R. C (2021) . Pandemi Sürecinde Dezavantajlı Gruplar. NEÜ yayınları, 2021.

Bayındır, N. (2021). Öğretmenlerin pandemi sonrası okulların açılmasına ilişkin rezilyans beklentisinin belirlenmesi. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi, 6*(2), 353-362. https://doi.org/10.53506/egitim.90243

Bulunuz, N. (2020). COVID-19 salgını dönemi uzaktan eğitim çalışmaları ve sonraki süreçle ilgili fen bilimleri öğretmenlerinin görüş ve önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, *49*(1), 343-369. https://doi.org/10.37669/milliegitim.775521

Can, E. (2020). Coronavirüs (Covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, *6*(2), 11-53.

Canoğulları, E., Yıldız-Arıganoğlu, E., Kesik, S. & Atıcı, M. (2022). Covid-19 salgını sürecinde yüz yüze eğitime geçen ortaokullarda gerçekleşen öğrenci istenmeyen davranışlarının incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 20*(1), 44-68. https://doi.org/10.37217/tebd.979158

Daşdemir, İ. & Cengiz, E. (2022). Ortaokul öğretmenlerinin Türkiye'de salgın sürecinde yapılan uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi, 51*(233), 327-351. https://doi.org/10.37669/milliegitim.787563

Doğan, S. & Koçak, E. (2020). EBA sistemi bağlamında uzaktan eğitim faaliyetleri üzerine bir inceleme. *Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *7*(14), 111-124.

De Jong, P. G. (2020). Impact of moving to online learning on the way educators teach. *Medical Science Educator, 30*(3), 1003–1004. https://doi.org/10.1007/s40670-020-01027-7

Gençoğlu, C. & Çiftçi, M. (2020). COVID-19 salgınında eğitim: Türkiye üzerinden bir analiz. *Tarih Okulu Dergisi, 13*(46), 1648-1673. https://doi.org/10.29228/Joh44212

Güngörmez, H. G. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitim alan ortaokul öğrencilerinin uzaktan fen bilimleri dersi eğitimine ilişkin algılarının metaforlar yoluyla incelenmesi. *EJER Congress 2020 Bildiri Özetleri Kitab*ı. Anadolu Üniversitesi.

Karadağ., K., Evci, B., Devecioğlu, M., Çaylıoğlu-İşnel, N. & Benzer, A. (2022).Pandemi öncesinde yüz yüze, pandemi sırasında uzaktan ve tekrar yüz yüze eğitimde değişen öğretmen tercihleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching, 10*(1), 180-197. https://doi.org/10.29228/ijlet.57531

Karademir, E.,Sarikahya, E. & Altunsoy, K. (2017). Fen bilimleri öğretmenlerinin beceri kavramına yönelik algıları: Bir olgubilim çalışması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *18*(1), 53-71. https://doi.org/10.17494/ogusbd.330740

Kırmızıgül, H. G. (2020). COVID-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 7*(5), 283-289.

Koç, E. S. (2021). Nasıl bir uzaktan eğitim? 1 yılın sonunda yapılan çalışmaların değerlendirilmesi. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal, 7*(2), 13-26. https://dergipark.org.tr/tr/pub/iaaoj/issue/60800/892227

Mailizar, Almanthari, A., Maulina, S. & Bruce, S. (2020). Secondary school mathematics teachers' views on e-learning implementation barriers during the Covid-19 pandemic: The case of Indonesia. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education, 16*(7), 1-9.

Milli Eğitim Bakanlığı (2020b). https://www.meb.gov.tr/bakan-selcuk-23-martta-baslayacak-uzaktan-egitime-iliskin-detaylari-anlatti/haber/20554/tr. Adresinde 01.07.2022 tarihinde ulaşılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı (2020c). https://www.meb.gov.tr/pazartesi-gunu-kullanima-acilacak-canli-sinif-uygulamasina-iliskin-videolu-bilgilendirme/haber/20683/tr. Adresinde 02.01.2022 tarihinde ulaşılmıştır.

Miles, B. M. & Huberman A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book*. California, USA: Sage Publications.

Okan, N. (2020). Pandemi sürecinde yapılan online derslerin verimliliğinin incelenmesi ve yüz yüze yapılan derslerle karşılaştırmasının yapılması. *Uluslararası COVID-19 Kongresi*: *Eğitimde Yeni Normlar* (pp. 23-35). Elâzığ: Fırat Üniversitesi.

Patton, M. Q. (2005). *Qualitative research.* John Wiley & Sons, Ltd.

Saran, S. (2020). Technology: Digital epiphany? Covid-19 and our tech futures. Challenges and opportunities in the post-Covid-19 World, 24-27. https://riskcenter.wharton.upenn.edu/wp-content/uploads/2020/05/Uncovering_Post-COVID19.pdf. Erişim Tarihi: 25.01.2022.

Saavedra, J. (2020). Educational challenges and opportunities of the Coronavirus (COVID19) pandemic.https://blogs.worldbank.org/education/educational-challenges-andopportunitiescovid-19-pandemic. Erişim tarihi: 12.01.2022.

Sarı, T. & Nayır, F. (2020). Pandemi dönemi eğitim: Sorunlar ve fırsatlar. *Turkish Studies*, *15*(4), 959-975. https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44335

Sezgin, S. (2021). Acil uzaktan eğitim sürecinin analizi: Öne çıkan kavramlar, sorunlar ve çıkarılan dersler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21*(1), 273-296. https://doi.org/10.18037/ausbd.902616

Şen, Ö. & Kızılcalıoğlu, G. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin ve akademisyenlerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesi. *International Journal of 3D Printing Technologies and Digital Industry, 4*(3), 239-252. https://doi.org/10.46519/ij3dptdi.830913

Şen, B., Atasoy, F. & Aydın, N. (2010). Düşük maliyetli web tabanlı uzaktan eğitim sistemi uygulaması. *XII. Akademik Bilişim Konferansı (ss 383-389)*. Muğla Üniversitesi.

Telli, S. G. & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve çevrimiçi (online) eğitimin önlenemeyen yükselişi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, *3*(1), 25-34.https://doi.org/10.32329/uad.711110.

Türk Dil Kurumu (TDK) (2020). Bilim ve sanat terimleri sözlüğü. https://sozluk.gov.tr/. Adresinde 26.04. 2020 tarihinde ulaşılmıştır.

UNESCO (2020a). *COVID-19 educational disruption and response*. Erişim adresi: https://en.unesco.org/covid19/educationresponse

Uzoğlu, M. (2017). Fen bilgisi öğretmen adaylarının uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, 9*(16), 335-351.

Yaşar, S. (2021). Pandemi sonrası okula uyum sürecine yönelik okul psikolojik danışmanlarının görüşleri. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *1*(2), 114-127.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.

Yılmaz, A. (2021). Fen bilimleri eğitimi kapsamında uzaktan eğitimde kalite standartları ve paydaş görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 26-50 https://doi.org/10.33418/ataunikkefd.850063.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers:

    1. Yazar/First author %40,

    2. Yazar/Second author %40.

    3. Yazar/Third author %20

2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).